

CONTRIBUȚIA BĂNCII MONDIALE ÎN DEZVOLTAREA SECTORULUI RURAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

*T. Bujor, doctor în științe economice, conf. univ. int.
Universitatea Agrară de Stat din Moldova*

ÎNTRUDUCERE

În ultimul deceniu un aport foarte important în dezvoltarea sectorului rural al Republicii Moldova a efectuat proiectul de Investiții și Servicii Rurale (RISP). Obiectivul proiectului este de a oferi suport pe termen lung cu scopul de a accelera regenerarea și creșterea sectorului agricol din Moldova, astfel încât acesta să poată să-și asume rolul pe deplin și să servească drept fundament pentru creșterea din viitor a veniturilor și reducerea sărăciei. Conform acestui obiectiv general, proiectul tinde să continue stimularea creșterii sectorului agricol și a sectorului rural al Moldovei în perioada post-privatizare prin îmbunătățirea accesului fermierilor și antreprenorilor rurali la confirmarea statutului legal de proprietari, know-how, cunoștințe și servicii de finanțare, în timp ce consolidează capacitatea instituțiilor private și publice pentru a asigura durabilitatea activităților.

Una din componentele proiectului este componenta Dezvoltarea Afacerilor în spațiul Rural (CDAR). În cadrul CDAR sunt angajate patru Agenții de Dezvoltare (AD): Alianța pentru Cooperare în Agricultură (ACA), Centrul de Consultanță în Afaceri (CCA), Centrul de Dezvoltare Rurală (CDR) și Mobile Expert Group (MEGA), care au semnat contracte cu Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare (MAIA).

1. REZULTATELE IMPLIMENTĂRII PROIECTULUI RISP

Serviciile prestate de AD includ asistență la etapa pre-creare (pentru lucrul explicativ privind conceptele de business, selectarea căii de dezvoltare a afacerii și elaborarea planului de afaceri), asistență pe parcursul procesului de creare și asistență în perioada post-creare. Scopul activităților în perioada post-creare este asigurarea funcționării bune a afacerii noi. Responsabilitățile specifice includ următoarele:

(a) Promovarea conceptului de dezvoltare a afacerilor rurale populației de la sate și diseminarea materialelor privind oportunitățile de afaceri;

(b) Identificarea și selectarea persoanelor, care ar dori să inițieze o afacere nouă individuală sau de grup;

(c) Acordarea asistenței la evaluarea ideilor de afaceri propuse;

(d) Acordarea asistenței la elaborarea planurilor de afaceri realizabile/durabile și cererilor pentru credite, inclusiv perfectarea documentației necesare pentru înregistrarea afacerii, elaborarea regulamentelor și statutelor interne în cazul afacerilor de grup

(e) Acordarea asistenței pe parcursul procesului de înregistrare a afacerii;

(f) Acordarea asistenței în perioada post-creare pe parcursul primului de an de funcționare a afacerii, pe toate problemele pertinente activităților operaționale ale afacerii, inclusiv și asistență pentru conformarea cu legislația fiscală din Moldova.

În perioada anilor 2006-2010 Agențiile de Dezvoltare au realizat următoarele performanțe.

Tabelul 1. Informație generală.

Indicatori	Valoare
Agenții de dezvoltare	4
Numărul de cereri de participare la proiect	951
Afaceri care au început implementarea Planului de afaceri, inclusiv Agricole	607 (43%) 263
Ne agricole	(57%) 344
Credite debursate pentru afacerile rurale	599
Locuri de muncă noi create	1710

Sursa: Rapoarte RISP

Din cele 607 afaceri create 585 sunt afaceri individuale, ceea ce reprezintă apr. 96% și doar 21 afaceri sunt afaceri de grup. În acest sens, s-au luat în calcul ca fiind afaceri de grup cele care au 3 și mai mulți fondatori.

Forma organizatorico-juridică aleasă de către afacerile ce au demarat implementarea planului investițional este preponderent Societate cu Răspundere Limitată (208 AR), Gospodărie Țărănească (197 AR) sau Întreprindere Individuală (179 AR), care reprezintă 96% din totalul AR cu activitatea operațională. După ele urmează titularii

de patentă (17 AR) sau circa 3%. Există o singură societate pe acțiuni și trei cooperative de producție.

Structura afacerilor după tipul de activitate este prezentată în tabelul 2, care specifică o cotă mare a afacerilor din domeniul ne-agricol (56%), ceea ce corespunde unuia din obiectivele proiectului - cel puțin o treime din afaceri să fie ne-agricole.

Astfel, din afacerile agricole care sunt 261 în total, cele din domeniul culturi vegetale au cea mai mare cotă, reprezentând 198 afaceri. Din cele ne-agricole sunt de menționat afacerile din industria ne-alimentară (13%) și transport (9%), cât și prelucrarea lemnului și fabricarea producției de mobilier (7%) și altele.

Tabelul 2. Structura AR după domeniul de activitate.

Tipul activității	Numarul afacerilor operaționale	
	No.	%
Agricultură		
Servicii agricole	26	4,3
Cultura vegetală	198	32,8
Creșterea animalelor	36	6,2
<i>Sub-total Agricultură</i>	261	43,2
Ne-agricole		
Piscicultura	3	0,5
Industria alimentară și a băuturilor	39	6,5
Fabricarea produselor textile	1	0,2
Fabricarea de articole de îmbrăcăminte	4	0,7
Fabricarea lemnului și a articolelor din lemn	25	4,1
Edituri, poligrafie și reproducerea materialelor informative	1	0,2
Cocsificarea cărbunelui	1	0,2
Fabricarea cauciucului și a produselor din plastic	5	0,8
Prelucrarea altor minerale non-metalice	16	2,6
Fabricarea produselor finite din metal, excepție mașini	8	1,3
Producția de mașini și aparate electrice	1	0,2
Recuperarea deșeurilor și resturilor de materiale reciclabile	1	0,2
Producția de mobilier	14	2,3
Construcții	2	0,3
Reparația articolelor de uz casnic	1	0,2
Comerț cu amănuntul	60	9,9
Vînzarea, întreținerea și reparare a autovehiculelor	26	4,3
Comerțul cu ridicata și intermediari	12	2
Hoteluri și restaurante	27	4,5
Transporturi terestre	54	8,9
Poștă și telecomunicații	5	0,8
Activități anexe și auxiliare de transport	3	0,5
Alte tipuri de servicii (în special pentru întreprinderi)	3	0,5
Tranzacții imobiliare	1	0,2
Servicii în domeniul sănătății	2	0,3
Activități de servicii particulare	19	3,1
Activități de recreare, culturale și sportive	9	1,5
<i>Sub-total ne-agricole</i>	343	56,8
Total	604	100

Sursa: Rapoarte RISP

În trimestrul IV 2009 AD au semnat 53 contracte de colaborare cu beneficiarii. Până în prezent au fost depuse 753 cereri de creditare către instituțiile financiare, 599 credite fiind deja debursate. Din aceste credite 254 au fost debursate din linia de creditare RISP, iar 345 au fost finanțate din alte surse. Așa cum s-a mai menționat, 607 beneficiari din numărul total de contracte semnate cu AD au început implementarea planurilor de afaceri, elaborate cu suportul ofițerilor de dezvoltare (OD). În 22 din cele 607 cazuri beneficiarii au început implementarea proiectelor din surse proprii.

Un aspect important al activităților componentei cadrul fazei a doua a RISP este reprezentat de remitențele investite în activitățile inițiate cu suportul AD. Astfel, conform datelor colectate de către ofițerii de dezvoltare în cadrul vizitelor de monitorizare efectuate la AR create cu suportul acestora, 172 AR, sau fiecare a patra din cele create până în prezent au investit, pe lângă creditele obținute de la instituțiile financiare și banii din remitențele de peste hotare. Aceste remitențe reprezintă în total circa 7 milioane de lei moldovenești.

Cele 607 afaceri create sunt amplasate în toate raioanele Republicii. Numărul maxim de credite este concentrat în UTAG (64 AR), după care urmează Rîșcani (52), Soldanesti (50), Cahul (39), Hîncești (27) etc. Dacă comparăm regiunile după valoarea creditelor debursate, atunci se poate afirma că la data de 31 decembrie 2009 cea mai mare investiție cumulativă a fost efectuată în Șoldănești, cu peste 14 mln lei, ceea ce este cu aproximativ 0,5 mln lei mai mult decât în Rîșcani, care a investit circa 13,9 milioane lei. UTAG a investit 11,6 mln lei. După acestea urmează Rezina, Ungheni, Briceni, fiecare cu peste 6 mln lei investiții.

Este de menționat faptul că 566 din 607 afaceri operaționale au început deja generarea veniturilor, ultimele creând peste 1700 locuri noi de muncă la lansare, ceea ce reprezintă o medie de 3 locuri noi de muncă create per afacere.

II. PROGRESUL IMPLEMETĂRII LINIEI DE CREDIT

Cumulativ, din august 2006 au fost aprobate 296 subproiecte eligibile în sumă totală de 149,94 mln. lei și 2,50 mln. dolari SUA. Aceste mijloace au fost alocate pentru finanțarea a 293 de împrumuturi subsidiare în sumă de 117,16 mln. lei și 2,00 mln. dolari SUA. Conform datelor IFP, contribuția beneficiarilor cu mijloace proprii pentru implementarea subproiectelor constituie circa 192,94 mln. lei sau 46,31% în raport cu valoarea

totală a subproiectelor, cerința minimă de cofinanțare fiind de cel puțin 20%.

Costul estimativ integral a subproiectelor aprobate, care include contribuția beneficiarului, cofinanțarea de către IFP și împrumutul DLC constituie 416,67 mln. lei. Suma principală

Tabela 3. Suma totală decontată a liniilor de credit.

IFP	Numărul subproiectelor	Mln. Lei decontate	Pondere decontărilor după sumă, %
MoldovaAgroind bank	118	40,86	28,82
Fincombank	81	47,62	33,58
Moldincombank	40	24,26	17,11
Victoriabank	27	13,9	9,8
Mobiasbancă	18	9,96	7,02
Banca Socială	9	5,2	3,67
Banca de Economii	0	0	0
Total	293	141,8*	100

Suma include echivalentul în lei al subîmprumuturilor decontate în dolari SUA. **Sursa: Rapoarte RISP**

rambursată de către IFP anticipat constituie 6067,50 mii lei și 291,61 mii dolari SUA, ceea ce constituie respectiv 5,18% și 14,56% din suma decontată, care sunt îndreptate la achitarea sumelor MF pentru banca mondială și la formarea fondului circulant de recreditare al DLC.

Unul din obiectivele proiectului este mărirea accesului întreprinderilor noi din sectorul rural la resursele de finanțare. Este prevăzut, ca minimum 30% din resursele Liniei de Credit să fie finanțate împrumutaților de prima dată, care nu au mai beneficiat de împrumuturile sectorului financiar oficial, stimulând astfel crearea companiilor noi. Conform datelor IFP, la moment 42,57% din resursele liniei de credit sunt finanțate împrumutaților de prima dată.

Grație finanțării acordate în cadrul Proiectului cu ajutorul resurselor acordate se preconizează a fi create de către beneficiari a circa 1922 locuri de muncă noi. De menționat, că participarea femeilor în dezvoltarea businessului în sectorul rural rămâne a fi înalt, 28,03% de manageri a companiilor subproiectelor finanțate fiind femei. Date privind numărul de subproiecte aprobate, decontările efectuate, ponderea lor în suma totală decontată a Liniei de Credit - în tabela 3.

După numărul de subproiecte prezentate, MoldovaAgroindbank (MAIB) a fost cea mai activă bancă, aprobând 118 sub-împrumuturi, fiind urmată de către Fincombank (FCB) cu 81 sub-împrumuturi aprobate. Victoriabank (VB) a aprobat 27 sub-împrumuturi, Moldindconbank (MICB) a aprobat 40 și decontat 40 de sub-împrumuturi, Mobiasbanca - 18 sub-împrumuturi și Banca Socială a aprobat 11 sub-împrumuturi și a decontat 9 sub-împrumuturi.

Fincombank are cota cea mai înaltă de resurse decontate în sumă totală de 47.62 mln. lei (echivalentul a 3.881 mln. dolari SUA), urmată de

Tabelul 4. Structura subîmprumuturilor IFP după mărimea lor

Valoarea sub-împrumuturilor	Nr. Împrumuturilor	Suma (mln.lei)
<50000 lei	7	0,27
50001-250000 lei	94	13,87
250001-500000 lei	80	29,17
500001-1000000 lei	88	68,9
>1000000 lei	24	29,59

MoldovaAgroindbank în sumă totală de 40,86 mln. lei (3.33 mln. dolari SUA). La rândul său,

Tabela 5. Scopul cheltuielilor finanțate din resursele LC, conform ramurilor economiei naționale.

Ramura economiei naționale	Numărul de subîmprumuturi	Suma decontată (mln.Lei)	% din suma decontată
Comerț	62	25,44	17,94
Servicii	89	48,75	34,38
Agricultură	62	28,1	19,82
Industria alimentară și prelucrarea produselor agricole	26	12,27	8,66
Servicii și comerț	9	4,89	3,45
Producerea materialelor de construcție	13	6,48	4,57
Producerea și prelucrarea lemnului	15	6,53	4,6
Altele	17	9,34	6,58
Total	293	141,8	100

Sursa: Rapoarte RISP, DLC

Moldindconbank a decontat 24.26 mln. lei (1.98 mln. dolari SUA), Mobiasbanca - 9.96 mln. lei (0.81 mln. dolari SUA), Victoriabank - 13,90 mln. lei (1.13 mln. dolari SUA) și Banca Socială - 5,20 mln. lei (0.43 mln. dolari SUA). Rata de schimb dolari SUA / leu fiind 12.3017.

Din numărul total de 296 de sub-împrumuturi aprobate, 270 au fost alocate în lei și doar 26 proiecte - în dolari SUA, fapt ce denotă o abordare prudentă a riscului de schimb valutar de către beneficiari, care, de regulă, nu dispun de venituri în valută străină provenită de la exportul producției.

Valoarea medie a subproiectelor aprobate constituie circa 610.2 mii lei (sau echivalentul a 49.61 mii dolari SUA), iar valoarea medie a subîmprumuturilor decontate constituie circa 484,0 mii lei (sau echivalentul a 39.4 mii dolari SUA). Partea preponderentă a sub-împrumuturilor - 59,03% sunt acordate de IFP pe termen mediu (TM) de 3 - 5 ani, 26,30% de sub-împrumuturi pe termen lung (TL) au o maturitate între 5 - 7 ani, 8,57% de sub-împrumuturi pe termen lung (TL) au o maturitate mai mare de 7 ani (de la 7 la 15 ani). Doar 6,11% din sub-împrumuturile acordate sunt pe termen scurt (TS) de la 1 - 3 ani.

Grație rețelei largi de filiale ale IFP, sub-

Tabela 6. Maturitatea sub-împrumuturilor acordate eneficiarilor.

Maturitatea subîmprumutului	Numărul subproiectelor	Suma decontată (mln. Lei)	% din suma decontată
≤ 1 an	0	0	0
1-3 ani	41	8,66	6,11
3-5 ani	182	83,71	59,03
5-7 ani	48	37,28	26,3
≥ 7 ani	22	12,15	8,57

proiectele finanțate cuprind toate regiunile țării, având o distribuție relativ uniformă după numărul împrumuturilor. Cel mai activ este nordul țării cu o cotă de 41% (58.76 mln. lei) din numărul total al sub-împrumuturilor. Partea de centru a țării acoperă 33% din total sub-împrumuturi (46.09 mln. lei), și 26% din sub-împrumuturi sânt finanțate în regiunea de sud a țării (36.95 mln. lei).

Bibliografie

1. Materiale de raportare a Agențiilor de Dezvoltare
2. Rapoarte UCIMPA

Recomandat spre publicare: 22.04.2010.